

Mitu ülikooli mahub Eestisse?

Eestis on praegu kuus avalik-õiguslikku ülikooli, neist kaks väiksemat on selgelt spetsialiseerunud kunstile ja muusikale. Haridusministeeriumi andmetel on Eestis veel kuus eraülikooli ja neliteist rakendusliku kõrgkooli. Seda kõike 1,5 miljoni elaniku kohta!

Kõrghariduse eesmärk on anda noorele inimesele mitte ainult sügavad teadmised valitud erialal, vaid ka oskuse mõelda. Täna üliõpilased on homsed otsustajad. Oleme sügavalt veendunud, et selline eraettevõtmine hariduse vallas käib Eesti ühiskonnale üle jõu, seda nii rahaliselt, aga veel rohkem akadeemilistelt ressurssidelt. Liigne killustumine on kahjulik kõigile. Saksamaa, näiteks, loeb eraülikooli vaid ühe käe sõrmedel.

Mis teeb ülikoolist ülikooli? Kas paari inimese entusiasm või äriplaan, kas hetkevajadus või pikaajaline tegevuskava, kas kõrged nõuded ja akadeemilise personali pühendumus oma tööle või külalisõppejõud tulemas ja minemas, kas lihtsalt loengute lugemine või õpetamisele kaasnep teadustöö?

Sellele peaks mõtlema iga noor, kes seisab oma tee hakul. Kas valida eraülikool, kes rendib ruume keskkoolilt ja kus õppejõududest mõnel on koguni magistri teaduskraad? Või see, kus õppejõude loe-

Jüri Engelbrecht

Tartu Ülikooli
kuratooriumi
liige

Ülo Kaevats

Tartu Ülikooli
kuratooriumi
liige

takse semestri kaupa? Või see, kus tegevusluba parajasti pikendamisel? Või see, kus külalislektoreid kolm korda rohkem kui põhikohaga õppejõude (Eesti Päevaleht, 26.04.)? Kas maksab tasuda õppe-maksu, mis võib ulatuda kuni 30 000 kroonini, kui kool teatab uhkelt, et õppehoones on piljardimängimise võimalus?

Kõrgete nõuete avalik-õigusliku ülikooli valikul selliseid küsimusi lihtsalt ei teki. Kibeda tõe ütlevad välja akrediteerimiskomisjonid, kelle rahvusvaheline kogemus osundab halastamatu selgusega probleemidele. Hiljutine mitme erakõrgkooli akrediteerimine näitas, et nende akadeemiline juhtstruktuur ei töota tõhusalt. Liiga palju on osakoormusega õppejõude, paljud sotsiaalteadusi õpetavad õppejõud on ajast maha jäänud,

puuduvad arenguplaanid, raamatukogud on ebapiisavad, programmid mujalt kopeeritud. See on vaid pelk loetelu komisjoni aruandest, mis haaras konkreetsete näidete kõrval ka üldist olukorda.

Eraülikoolides/erakõrgkoolides on tegevat üle 1000 õppejõu. Teadustöö sihtfinantseerimist ei saa ükski nimetatud institutsioon. Kas need 1000 õppejõudu on siis kõik teadusvõõrad? Küllap mitte, sest enamik neist on ju külalisõppejõud ja töötavad ka mujal. Mis aga kõigest sellest järeldub? Kannatab põhitöö, olgu selleks siis õpetamine või teadustöö teadusasutuses.

Ja see viib küsimuseni, kas kõigi kõrgkoolide tase on ikka piisav või on tõene ühe erakõrgkooli tudengi ütlus Eesti Päevalehes: "...õppuritele jäi mälestuseks diplom, mis kõlbas vaid koduseinale riputamiseks, kuid mitte töondajale esitamiseks." On äärmiselt kahetsusväärne, et haridusministeeriumi ametnikud on püüdnud õigustada õpetamislitsentside andmist, sest see toimuvat ju igati seadusele vastavalt! Formaalsed nõuded võisid antud hetkel olla täidetud, kuid ametnik ilmselt ei mõtle, mida selli-

ne tegevus kaasa toob.

Meil napib akadeemilist personali ka avalik-õiguslikes ülikoolides. Kuid nendel ülikoolidel on kõigil üks ühine joon – taset alla ei lasta ja tegevus on suunatud doktoriõppele, s.t õppejõudude tagala kindlustamisele. Kas oleme nii rikkad, et maksta ränka raha madala tasemega hariduse eest? Kas ei maksa koondada jõupingutused just heade haridusasutuste paremale järjele tõstmisele ning mitte raisata jõudu jooksmisele ühest renditud klassist teise? Eestimaa tervikuna võidaks sellega tunduvalt.

Akrediteerijad osundavad konkurent-sile ja kindlasti suudavad paar-kolm tõsisuendussuutlikku eraõppeasutust jõuda

” Kas maksab tasuda õppe-maksu, mis võib ulatuda 30 000 kroonini, kui kool teatab uhkelt, et hoones on piljardimängimise võimalus?

arvestatavale tasemele. Mis saab aga ülejäänuist? Nende õppejõud ilmselt saavad pühenduda oma teistele töökohtadele, kuid noored inimesed kaotavad aega ja raha ning ei pruugi isegi diplomit seinale riputamiseks saada. Me võime öelda, et turg ja nõudlus reguleerib

kõike. Ometi tuleb hoiatada noori inimesi, kes osutuvad kaotajateks, seda eriti tulevikku silmas pidades.